

ענג שבת

פרשת בראשית - נח

 עלון מס' 1 (1391)
(שנה ארבעים)

יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים

כ"ה בתשרי ה'תשפ"ו

לעילוי נשמת אספירנס תקוה דורף בת פרחת ויעקב ז"ל יהי זכרה ברוך!

(17.10.2025)

בראשית סימן התחדשות

לא מכבר חגגנו את חג ראש השנה כאשר במרכזו ניצב השופר "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו".

בר"ה ישנם שינויים שונים לעומת חגים אחרים:

א. חלק מהחגים מתחילים באמצע החודש כגון פסח וסוכות. או בשבוע הראשון של החודש כגון "חג השבועות". ואילו ר"ה חל ביום הראשון בחודש "בכסה ליום חגנו" כאשר הירח עדיין מכוסה.

ב. בר"ה החיבור בין עם ישראל והקב"ה נעשה גם דרך השופר לא כמו בכל ימות השנה, שהקשר נעשה ע"י הפה בלבד, ומדוע השינוי? אומר על כך האדמו"ר בעל "ישמח ישראל" היות ויש חשש שיבואו ויקטרגו על התפילות ויאמרו באותו פה שהאדם דיבר שקרים, לשון הרע וכו' אי אפשר לקבל את התפילות מהפה בבחינת "אין קטגור נעשה סגור". לכן נעשה השינוי ותוקעים בשופר והוא דבר חדש שהמקטרגים לא מכירים. "תקעו בחודש שופר" החידוש שהדבר שייך רק לעם ישראל "אשרי העם יודעי תרועה". כמו כן, אי אפשר לקטרג על התקיעות כי בתקיעות יש מרכיב מאד חשוב והוא הכוונות של התוקע ושל השומעים.

כידוע מחשבות וכוונות יודע רק הקב"ה "לא מחשבותיי מחשבותיכם" "ליודע מחשבות ביום דין" וכו'.

ואזי באין מפריע תוקעים בשופר והקב"ה קם מכיסא הדין לכיסא רחמים ומוחל לעם ישראל.

חז"ל אומרים "למה נסמכה פר' מות מרים לפר' פרה אדומה?

אלא ללמדנו כי כשם שפרה אדומה מכפרת כך מיתת צדיקים מכפרת", לימוד זה נאמר גם במיתת נדב ואביהוא בני אהרן, שמיתת צדיקים מכפרת. ולכאורה די מלימוד מנדב ואביהוא, אלא החידוש הוא כי גם מיתת אישה צדקת גם היא מכפרת.

לכאורה אחת הזכויות החשובות אצל הצדיק הוא לימוד התורה ואישה הרי פטורה מתלמוד תורה וממילא לא תוכל לכפר? מלמדת אותנו החזרה לגבי מרים שגם לה יש זכות התורה אשר בכוחה המיוחד אפשר לכפר, שהרי אמנם "אישה פטורה מתלמוד תורה" אך העובדה שהיא מסייעת בלימוד התורה נחשב לה כלימוד תורה עצמו.

וכאן בוודאי שמרים סייעה בתלמוד תורה בעצם העובדה ששמרה על משה בתיבה "ותיצב אחותו מרחוק" והוא לימים נתן לנו את התורה בסיני והתורה נקראת על שמו "זכרו תורת משה עבדי".

בתחילת ספר "בראשית" מביא רש"י את דברי ר' יצחק שראוי היה להתחיל את התורה מ"החודש הזה לכם". ולכאורה ישנן מצוות רבות שראוי היה שיתחילו בהם את התורה ומדוע דווקא "החודש הזה" לפי עניות דעתי, על פי הנאמר על ר"ה שמגמת הקב"ה בעולמו החובה לחדש ולהתחדש. על גרמי השמיים אנו אומרים בתפילה: "המחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית". כמו כן, רצונו לשמח את הבריא שברא וכשתהיה התחדשות תהיה שמחה. "והתקין מאורות לשמח עולמו אשר ברא"

ומתוך כך התקיים התפילה "אור חדש על ציון תאיר ונזכה כלנו במהרה לאור" אמן! בגמרא מנחות נג: נאמר: "יבוא טוב, ויקבל טוב מטוב - לטובים! יבוא טוב - זה משה, דכתיב 'ותרא אותו כי טוב הוא'... התורה נקראת טוב שנאמר "כי לקח טוב" והקב"ה נקרא טוב שנאמר: "טוב ד' לכל". הנה כי כן משה עומד בפועל במדרגה הגדולה של הטוב האלוקי. הטוב שיש בו ויתור על האישי שלו לטובת הכלל, המסירות נפש.

בימים הרי גורל שאנו חווים בשנתיים האחרונות אנחנו רואים ומכירים מסירות נפש עילאית של מיטב ילדינו, חיילינו הקרית, המקריבים את גופם ונפשם לטובת הכלל, למען עם ישראל ומדינת ישראל, במערכה הקשה הזו אנו רואים תכונה משותפת שקיימת אצל כולם והיא טוב הלב והנכונות לעזור לזולת עד כלות. יהי זכרם של הנופלים ברוך, וקורבנם לא יהיה לשוא ויזרז את שיבת חטופינו, את מיגור הרע וחזרת הטוב, את בוא המשיח. הרב ישעיהו מייטלס, רב העיר נהריה וראש ישיבת נהר דעה

מועדי השבת בראשית

ער"ש מוצ"ש	יום	י"ט
18.40	17.29	י"ט
18.42	17.44	ת"א
18.41	17.34	חיפה
18.43	17.47	ב"ש
18.41	17.40	אילת

זמני היום והלימודים היומיים:

משתת בראשית - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	5.16 - 5.20
זמן הנחת תפילין	5.57 - 6.02
הנץ החמה (מישור)	6.47 - 6.52
הנץ החמה (הנראה)	6.53 - 6.57
ס"ז ק"ש מג"א	8.51 - 8.52
ס"ז ק"ש הגר"א	9.35 - 9.37
חצות היום	12.26 - 12.25
מנחה גדולה	12.56 - 12.55
שקיעת החמה	18.05 - 17.58
צאת הכוכבים ב'	18.55 - 17.08

דף יומי: זבחים לד - מ

מועדי השבת נח

ער"ש מוצ"ש	יום	י"ט
18.33	17.21	י"ט
18.35	17.36	ת"א
18.33	17.26	חיפה
18.36	17.40	ב"ש
18.34	17.33	אילת

זמני היום והלימודים היומיים:

(שעון חורף מיום ראשון ד' במרחשון בבקר)

משתת נח - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	5.21 - 4.25
זמן הנחת תפילין	6.02 - 5.07
הנץ החמה (מישור)	6.52 - 5.57
הנץ החמה (הנראה)	6.58 - 6.03
ס"ז ק"ש מג"א	8.53 - 7.55
ס"ז ק"ש הגר"א	9.37 - 8.39
חצות היום	12.25 - 11.24
מנחה גדולה	12.55 - 11.55
שקיעת החמה	17.57 - 16.51
צאת הכוכבים ב'	18.47 - 17:41

דף יומי: זבחים מא - מז

יו"ר העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן
כתובת: רח' פאת השולחן 8, תל-אביב
טל: 03-5234063, פקס: 03-5234063
דוא"ל: smuladv@netvision.net.il

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

ר' גדליה

ב"ר שמעון הכהן גרינברג ז"ל,

נפטר ב-ח' בחשון תשנ"ג. יהי זכרו ברוך!

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

בן ציון מן (מנדלוביץ) ז"ל,

שהקדיש את חייו למען הציבור

נפטר ב-כ"ט בתשרי תשע"ד. יהי זכרו ברוך!

שבת פרשת בראשית

ההפטרה: "כה אמר האל" (ישעיהו מב, ה).

מברכים החודש: מר חשון

"ב"יה רצון" יש לומר 'שתחדש עלינו את החודש הבא...'
המולד: אור ליום רביעי שעה 12, 54 דקות ו-8 חלקים.
ראש חודש מר חשון ביום הרביעי וביום החמישי הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה (אין אומרים 'ולמחרת').
האומרים 'הבאים' - טועים).

אין אומרים אב הרחמים ואין מזכירים נשמות.
במנחה אין אומרים "צדקתך". מתחילים לומר "ברכי נפשי".
יום שלישי במנחה, ערב ראש חודש, אין אומרים
תפילת יום כפור קטן.

בערבית: בתפילת העמידה 'יעלה יבוא'.

יום רביעי א' ויום חמישי ב' ראש חודש.

שחרית: בברכות, אחר פרשת התמיד אומרים
"ובראשי חדשיכם". בשמונה עשרה - "יעלה יבוא".
חצי הלל. שיר של יום, ברכי נפשי, קוראים בתורה
בפרשת פנחס ל-4 קראים, חצי קדיש. אשרי ובא
לציון, חצי קדיש, חולצין התפילין, תפילת מוסף.

מתי חולצין תפילין לפני מוסף

שולחן ערוך, אורח חיים, הלכות תפילין כה, יג:
"ביום ראש חודש, חולצים אותם (תפילין) קודם
תפילת מוסף". ובמשנה ברורה: יחלוץ לאחר קדיש
שלפני מוסף. ובמשנה ברורה: בעת אמירת ובא
לציון, קודם שיאמר יהי רצון שנשמור חוקיך, ויש
שנוהגים אז לחלוץ רק הרצועות מהאצבע (תכנ"ס"ק
י בשם פמ"ג). ויש סוברים שיש לחולצם מיד לאחר
החזרת הספר תורה להיכל (ס"ק כה ס"ק נט).

שני טעמים כתב הרדב"ז: 1: במוסף של ראש חודש
אומרים קדושת כתר, והתפילין גם הם כתר, לכן אינו
נכון להיות בתפילה זו עם כתר נוסף. 2: מוסף של
ראש חודש דומה לשבתות וימים טובים, שהם 'אות'
כפי שאמרה התורה "כי אות היא". לכן ראוי לעשות
לאות זה היכר, ולא להניח תפילין שנקראים אות.
השוכח יעלה יבוא בתפילת ערבית - אינו חוזר, מפני
שאין מקדשים את החודש בלילה (שולחן ערוך
ורמ"א תכב, א ומשנה ברורה ב, ג).

השוכח יעלה יבוא בשחרית: או בתפילת מנחה, אם
עדיין לא הזכיר את שם ה' בברכת 'המחזיר שכינתו
לציון', חוזר ואומר 'יעלה יבוא'. אם הזכיר שם ה',
מסיים 'למדני חוקיך', וחוזר ואומר 'יעלה יבוא...'
'ותחזינה'... (משנה ברורה תכב, ה, וביאור הלכה
קיד). הנזכר אחרי שהתחיל 'מודים', כל עוד לא סיים
תפילתו חוזר ל'רצה' ואומר 'יעלה יבוא' וממשיך
כסדר התפילה עד גמירא. נזכר אחרי הפסוק 'יהיו
לרצון' (השני - לפני 'עושה שלום'), חוזר לתחילת
שמונה-עשרה. ואינו צריך לחזור 'ה' שפתי תפתח'.
(שולחן ערוך תכב, א ומשנה ברורה. שערי תשובה
שם, ד וכף החיים טו).

שליח ציבור ששכח לומר בתפילת לחש 'יעלה יבוא',
אם כבר סיים תפילת הלחש - יכול לכוון לצאת ידי
השלמה בחזרת הש"ץ, ולא צריך לחזור על תפילת
לחש. אם בחזרת הש"ץ שכח ונזכר לאחר סיום
החזרה אין צריך לחזור משום טרחא דצבורא, ויש לו
לסמוך על תפילת מוסף שיתפלל ושם נזכר קדושת
היום (משנה ברורה תכב, א, יא) וזה שכתב בשולחן
ערוך (קכו, ג): כל מקום שהיחיד חוזר ומתפלל,
שליח צבור חוזר ומתפלל עם טעה כמותו (בתפילת
בקול), אבל אם השלים תפילתו אין מחזירין אותו
מפני טורח הצבור... אבל אם נזכר קודם שהשלים
תפילתו חוזר ל'רצה' ואין בה טורח צבור.

הפסק בהלל

אסור להפסיק בדיבור בכל ההלל - אפילו לא בין
הפרקים (שולחן ערוך תכב, ב). לענות אמן ובודאי
אמן יהא שמיה רבא - מותר.

המאחר לבית הכנסת בהלל

המאחר לבית הכנסת והציבור עומדים בהלל, יאמר
אותו תחילה ואח"כ יתפלל (משנה ברורה תכב, טז).
כל זה בתנאי שאמר קודם ברכות התורה, ובתנאי

שנוטר זמן לקריאת שמע ותפילת שמונה עשרה.
העומד בפסוקי דזמרה והגיעו ציבור להלל - יפסיק,
ויאמר עם הציבור, אבל בלא ברכה (שם במשנה
ברורה). המאחר ואמר הלל עם הציבור, ואחר כך
נזדמן לו מנין שבו התפלל, רשאי לומר שוב הלל בלא ברכה.

יעלה יבוא בברכת המזון

שכח לומר 'יעלה יבוא' - אם עדיין לא אמר שם ה'
בברכת בונה ירושלים, חוזר ל'יעלה יבוא' ובנה
ירושלים; ואם כבר סיים את הברכה, אך לא פתח
עדיין בברכה שלאחריה ב'ברוך', אומר ברוך אתה ה'
אלוקינו מלך העולם אשר נתן ראשי חודשים לעמו
ישראל לזכרון', וממשיך בברכה שלאחריה.

שבת פרשת נח

ההפטרה: "רני עקרה" (ישעיהו נד, א). והאשכנזים
ממשיכים "עניה סוערה".

תעניות בה"ב: קודם שמחזירים ספר תורה להיכל
(לפי האדרת"ל קודם "אשרי") שליח ציבור מברך
למתענים בה"ב. מי שדעתו להתענות עונה
אחר מי שברך ואזי אינו צריך עוד לקבל על עצמו
התעניות. אבל אם רק חשב ולא הוציא המילים מפיו,
אינו חייב להתענות.

נוסח הברכה: "מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב
משה ואהרן דוד ושלמה, הוא יברך את אלה שיקבלו
עליהם להתענות תענית שני וחמישי ושני; בשכר זה
הקדוש ברוך הוא ישמרם ויצילם מכל צרה וצוקה
ומכל נגע ומחלה וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה
ידיהם ויקבל תפילותיהם ויאזין שועותיהם עם כל
ישראל אחיהם ונאמר אמן".

זמן קידוש לבנה: ממוצ"ק ד' מרחשון עד ליל רביעי
י"ד בחודש.

**כשמברך הברכה אינו פונה אל הלבנה, אלא פניו לכיוון
שמתפללים** ונותן עיניו בה ומברך, וכתב המגן אברהם
(שם ס"ק ח), כי יסתכל בה רק פעם אחת ואח"כ אסור
להסתכל בלבנה.

יום שני, ה' במרחשון, תענית שני קמא.

בשחרית: סליחות וקוראים בתורה בפרשת השבוע (לך לך).
במנחה: אם יש עשרה מתענים קוראים בתורה
בפרשת כי תשא "ויחל".

ליל רביעי - 'ותן טל ומטר'. ביום שלישי בערב, ליל
ז' במרחשון, בערבית מתחילים לאמר בברך עלינו:
"ותן טל ומטר". שכח לומר טל ומטר או שאמר ותן
ברכה וכבר אמר ברוך אתה ה', מסיים את הברכה,
ובמקום זה אומר: "ותן טל ומטר לברכה". אם נזכר רק
כשהתחיל "תקע בשופר" אומר ב"שומע תפילה".
שכח גם שם אומר קודם "רצה". אם כבר התחיל
"רצה" וחוזר לתחילת הברכה, דהיינו ל-"ברך עלינו".
אם לאחר שעקר רגליו - חוזר לתחילת התפילה.

גשמים (ממאמרי הרב חיים זוננפלד בענג שבת)

שנינו במשנה (ברכות לג, א) "מזכירין גבורות גשמים
בתחיית המתים ושאלה בברכת השנים". ומה בין
הזכרה לשאלה? פירש רש"י (שם) "מזכירין גבורות
גשמים - משיב הרוח, שאינו לשון בקשה אלא לשון
הזכרה ושבח. ושואלין - 'ותן טל ומטר', לשון בקשה".
ועל כן נקבעה ההזכרה בברכות ראשונות, שהן
ברכות השבח, ואילו שאלת 'ותן טל ומטר' בברכות
הבקשה. ובמשנה תענית (ב, א): "מאימית מזכירין
גבורות גשמים?... רבי יהודה אומר: העובר לפני
התיבה ביום טוב האחרון של חג - האחרון מזכיר,
הראשון אינו מזכיר". ואשר לשאלה אמרו במשנה
(שם י, א): "בשלשה במרחשון שואלין את הגשמים.
רבן גמליאל אומר: בשבעה בו - חמשה עשר יום אחר
החג, כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת".

כיון שרבן גמליאל תלה טעמו בעולי רגלים, סוברים
כמה ראשונים, כי לאחר החורבן בדין הוא שיבקשו
על הגשמים עם הזכרת הגשמים במוצאי יום טוב
האחרון של חג. אך להלכה פסקו הרי"ף והרמב"ם וכן
בשולחן ערוך (ס"ק קיז סעיף א) כדעת רבן גמליאל:
"ובארץ ישראל מתחילין לשאול מליל ז' במרחשון".

יום חמישי ח' במרחשון, תענית חמישי קמא.

נוהג כבשני קמא.

קפה במלון, בגט צרפתי, הבאת אוכל בלא עירוב ודלת חשמלית - מתי מותר להנות ממלאכת גוי בשבת?

מלאכה שגוי עושה לצורך עצמו, מותר ליהודי ליהנות ממנה. עם זאת, נחלקו הראשונים לגבי לחם שאפה גוי לעצמו. הרא"ש (ביצה ג, יז) החמיר, משום שבערב שבת הקמח לא היה ראוי לאכילה ונחשב "נולד". אחרים אסרו מטעם נוסף, מפני שחכמים חששו שמא יבקש היהודי מהגוי להכין עבורו, ובפרט בדברים שאדם להוט אחריהם כמו אוכל. השולחן ערוך פסק שלתחילה יש להחמיר, אולם בשעת צורך גדול, כגון שאין לאדם לחם אחר לסעודת שבת, ניתן לסמוך על המקילים (שו"ע או"ח שכ"ה, סעיף ד; משנה ברורה שם ס"ק ט"ז, י"ח). ביחס לקפה שהוכן על ידי גוי, האחרונים נחלקו האם מותר להנות ממנו במקום שהרוב אינם יהודים. נראה שהמקרה קל יותר, שכן המים היו ראויים כבר מערב שבת. ואכן, במקומות רבים נהגו להקל בשתיית קפה כזה, כפי שהעיד בשו"ת זרע אמת (סימן מ"א), וסמכו על כך שהקפה בטל במים עצמם, שהיו ראויים לשתייה כבר קודם.

לפיכך נכון לכתחילה להחמיר, אך במצבים שבהם אדם נותר ללא פת או זקוק לשתייה חמה, אפשר להקל, ובלבד שאין בעיה של כשרות. כך כתב גם ילקוט יוסף. (ענ"מ מט). כאשר לבקשה מגוי להביא מאכלים או חפצים במקום שאין בו עירוב, מצאנו בגמרא (שבת קכב, ב) שגוי שמילא מים לצורך בהמת ישראל - אסור ליהודי ליהנות מהם. רבנו תם ביאר שהאיסור הוא דווקא בבהמה, מפני שאינה יכולה לרדת לשם בעצמה, אך אדם שיכול היה להגיע בעצמו - מותר לו. מכאן התיר ר"ת אף לאכול מלחם שהביא גוי מרשות אחרת. הרמ"א הביא את דעת ר"ת וכתב שאין למחות במקילים. "ויש מקילין ואומרים דאף אם הובא דרך רשות הרבים לצורך ישראל, מותר לאדם לשתות מהם הואיל ואפשר לילך שם ולשתות (טור בשם ר"ת); ויש מתירין אף לכתחלה (כל בו); וכן נהגו היתר לומר אף לכתחלה לאינו יהודי להביא שכר, או שאר דברים, דרך כרמלית או בלא עירוב, ואע"פ שיש להחמיר בדבר מכל מקום אין למחות ביד המקילין לצורך שבת ובשעת הדחק" (שכ"ה, י).

למעשה השלחן ערוך ורוב הפוסקים החמירו בכך וכתב המשנ"ב שלירא שמים נכון להחמיר בזה לכתחילה, אך בדיעבד יש לסמוך על רבנו תם בפרט בזמננו שלרוב הפוסקים רשות הרבים שלנו נחשבת לכרמלית שאיסורה מדברנן (שער הציון ס"ק נ"ד). נוסף לכך עולה השאלה האם יש בעיה בכך שהגוי נוסע ברכב או משתמש בחשמל כדי להביא את האוכל. המשנה ברורה (רע"ו, ס"ק כ"ז) כתב שאם גויה הדליקה נר כדי לשטוף כלים, הדבר נחשב שנעשה לצורך עצמה ומותר ליהודי ליהנות מכך. על פי זה, אם היה אפשר להביא את המצרכים בעגלה והגוי בחר לנסוע ברכב, אין איסור הנאה מצד ההנאה של היהודי. לבסוף יש לדון בהבחנה שבין "ריבוי הנאה" ל"חידוש הנאה". בשולחן ערוך (רע"ו, ד) נפסק שאם היה נר דולק ובא גוי והוסיף נרות, מותר להשתמש באורם, שכן מדובר בריבוי הנאה. כן נפסק שם שמותר לומר לגוי ליטול מוקצה, מאחר שגם יהודי יכול לטלטלו בשינוי (שם סעי' ג). שכאשר כבר קיימת הנאה מסוימת והגוי רק הרחיב אותה - מותר ליהודי ליהנות מכך. לעומת זאת, במקום שבו נוצרת הנאה חדשה, כגון פתיחת דלת חשמלית שאין אפשרות אחרת להיכנס דרכה, מדובר בחידוש הנאה, ויש להחמיר בו לכתחילה. וצא שאם הגוי פתח דלת חשמלית במקום שבו קיימת גם דלת צדדית חלופית, זוהי חידוש הנאה ויש להחמיר. ואילו אם לאדם הייתה אפשרות מעשית אחרת להיכנס, למשל באמצעות מפתח או קריאה לאדם מבפנים, מדובר בריבוי הנאה. ומותר ליהנות מכך אף לכתחילה.

בשלב מסוים במהלך המשא ומתן המסחרי, נדרשים הצדדים להכריע באשר לדין המהותי שיחול על החוזה ולזהות הגוף שיפסוק במקרה של מחלוקת הנוגעת לפרשנות ההסכם או לקיום תנאיו. מניסיוני המקצועי, לא נתקלתי בדרישה לערוך חוזה שאינו כפוף לדין הישראלי, או לדין זר כאשר אחד הצדדים הוא תושב חוץ. מעולם לא נדרשתי לנסח חוזה הקובע כי ההלכה היהודית תחול עליו, ואף לא לערוך הסכם המעניק לבית הדין הרבני סמכות להכריע בסכסוכים מסחריים. תופעה זו משותפת לכלל המגזרים; מרבית הלקוחות, בין אם חרדים, דתיים לאומיים או חילונים, מעניקים לבית המשפט האזרחי את הסמכות הבלעדית לדון במחלוקות הנוגעות להסכם. במקרים נדירים, הצדדים בוחרים למנות בורר שידון בסכסוך בהתאם לחוק הבוררות הישראלי. כאשר ההסכם אינו קובע את הדין החל, ובהנחה שמדובר בהסכם שנערך בישראל בין ישראלים, הדין מחייב כי בית המשפט האזרחי בישראל יכריע במחלוקת בהתאם לדיני מדינת ישראל. המציאות במתוארת לעיל שונה באופן מהותי מהתמונה המשתקפת בפסיקת ההלכה. כלל פוסקי ההלכה מגדירים את בתי המשפט במדינת ישראל כ"ערכאות של גויים", וקובעים כי קיימת איסור חמור על יהודים לפנות אליהם. המונח "ערכאות של גויים" ניתן לפרש בשתי דרכים עיקריות, כפי שיתברר בהמשך: האחת, בחינת זהות השופטים - אם השופטים אינם יהודים, הרי שבית המשפט מוגדר כערכאה של גויים; השנייה, בחינת הדין המהותי שעל פיו פועל בית המשפט - אם אינו פוסק על פי ההלכה היהודית, ייחשב לערכאה של גויים גם כאשר כל השופטים יהודים שומרי תורה ומצוות. עד להקמת המדינה, הבחנה זו לא הייתה בעלת משמעות מעשית, שכן השופטים בבתי המשפט בחו"ל היו בדרך כלל לא-יהודים, והאיסור לפנות אליהם היה מוחלט - מדובר בשופטים שאינם יהודים, הפוסקים לפי דין זר. במהלך הדורות, קהילות ישראל מינו לעצמן בתי דין המורכבים משופטים יהודים, והסתפקו בכך, מבלי לדרוש בקיאות מעמיקה של השופטים בהלכה היהודית. לקראת הקמתה של מדינת ישראל, התעוררה מחדש הסוגיה בדבר מעמדם של בתי המשפט האזרחיים, אשר בהם מכהנים שופטים יהודים, אך הדין המהותי המיושם בהם אינו תואם את עקרונות ההלכה. סוגיה זו נדונה על ידי מספר רבנים בני התקופה, ובפרט על ידי הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג, אשר שימש כרבה הראשי הראשון של מדינת ישראל. עם הקמת המדינה, עוצבה מערכת המשפט הישראלית על יסודות החקיקה האנגלית והעות'מאנית, אשר שלטו בארץ ישראל טרם קום המדינה, ובהמשך שולבו בה גם חוקים שמקורם בארצות הברית. מציאות זו הציבה את פוסקי ההלכה, מאז ועד היום, בפני דילמה מורכבת: האם יש לראות במערכת המשפט הישראלית, על אף שרוב שופטיה יהודים, ערכאות של גויים? הגישה הרווחת בקרב רבני זמננו, מכל גוני הקשת, מסווגת את מערכת המשפט בישראל כערכאות של גויים, ומנחה כי כל מחלוקת מסחרית בין יהודים תידון אך ורק בפני בית הדין הרבני. עם זאת, בפועל, הציבור הרחב אינו פונה בהמוניו לבתי הדין הרבניים, ולפי ניסיוני, עסקאות מרכזיות במשק הישראלי אינן מובאות כלל לפתחם של בתי הדין הרבניים. הפער בין הפסיקה ההחלטית ביחס לבית המשפט לבין המציאות המעשית בולט לעין.

השנה, נבחן את מעמדו ההלכתי של בית המשפט הישראלי, נעמדו על הגורמים המביאים יהודים שומרי מצוות להמשיך ולפנות לערכאות המדינה, ננתח את נהלי הפסיקה של בתי הדין אשר מרתיעים רבים מהפניה אליהם, ולבסוף נציע מתווה אפשרי לקיומה של מערכת משפט בישראל, אשר תהלום את צורכי כלל הציבור ותעמוד בדרישות ההלכה.